

خانواده‌ای که نفت ایران را غارت کردند

۸ خرداد ۱۳۹۳ ساعت ۱۳:۳۴

روز هفتم خرداد ۱۲۸۰ برای نخستین بار امتیاز استخراج، بهره‌برداری و لوله‌کشی نفت و قیر در سراسر ایران به غیر از ۵ استان آذربایجان، گیلان، مازندران، گرگان و خراسان به مدت ۶۰ سال به «ویلیام نکس داری» انگلیسی واگذار شد.

«داری» در دوره حکومت مظفرالدین شاه قاجار این امتیاز مهم را گرفت و متعهد شد طی دو سال شرکت یا شرکت‌هایی را برای بهره‌برداری از امتیاز، تاسیس کرده و از عواید حاصله ۱۶ درصد به عنوان حق‌الامتیاز و ۲۰ هزار لیره نیز نقداً به عنوان سهم ایران، به دولت بپردازد. این قرارداد ۵ سال قبل از مشروطیت منعقد شد. مجلس اول پس از مشروطه نیز پس از بحث‌های مفصل درباره قرارداد «داری»، آن را نه رد کرد و نه تصویب.

این عدم تصمیم، خود نگرانی دارنده امتیاز را در پی داشت. این قراردادها، ماهیت پیمان را نداشتند، بلکه امتیازاتی بودند که از سوی شاه و معمولاً به ازا و امه‌های دریافتی، به خارجی‌ان واگذار می‌شدند.

پیش از مظفرالدین شاه نیز، ناصرالدین شاه قاجار امتیازات متعددی به خارجی‌ان به ویژه انگلیسی‌ها واگذار کرد. در قرارداد «داری»، در تمام مدت صاحب امتیاز از پرداخت مالیات، عوارض و حقوق گمرکی برای کلیه اراضی، ماشین‌آلات، وسایل و مواد لازمی که وارد می‌کرد و جمیع محمولات نفتی که صادر می‌کرد، معاف بود. «ویلیام داری» طبق وعده خود به فاصله دو سال پس از اخذ امتیاز، شرکتی را با هدف تلاش برای یافتن نفت ایران تاسیس کرد و این شرکت در ۱۲۸۷ ش در مسجد سلیمان موفق به استخراج نفت شد.

دستیابی به نفت ایران برای انگلیسی‌ها، یک جهش بزرگ در نظام اقتصادی کشورشان بود. به گفته یکی از نویسندگان انگلیسی، نفت ایران مانند خون در رگ اقتصاد بریتانیا بود. چرچیل نیز در مجلس عوام انگلیس در رابطه با اهمیت نفت ایران برای انگلستان گفت: «از مدتی پیش دولت انگلستان برای کسب منابع نفتی ایران از لحاظ حفظ اداره هندوستان و عظمت امپراطوری بریتانیا فعالیت‌های سیاسی نموده و مخصوصاً مواظب بوده است که کمپانیهای خارجی سهام شرکت نفت را خریداری نکنند.»

وی در جای دیگر با تاکید بر این که سیاست نفت، یک سیاست جدید است می‌گوید: «ما می‌بایستی مالکیت نفت یا حداقل کنترل مواد نفتی را که برای حیات انگلستان لازم است، به هر قیمتی که شده بدست آوریم.»

در حقیقت، اعمال نفوذ دائمی بر دولتهای قاجار، به قدرت رساندن رضاخان و یا اشغال خاک ایران، رویدادهایی است که انگلیسی‌ها در همه آنها یک هدف مشترک را دنبال می‌کردند و آن حفظ منابع نفتی ایران بود.

«ویلیام دارسی» با کشف نفت در جنوب ایران به ابزاری برای برقرار کردن نیم قرن سلطه دولت و شرکتهای انگلیسی بر منابع نفتی این کشور تبدیل شد. به همین دلیل بلافاصله پس از فوران چاه نفت در مسجد سلیمان، دولت انگلیس یکه‌تاز میدان شد و با تأسیس شرکت نفت ایران و انگلیس بر حوزه‌های نفت خیز کشور خیمه زد.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۷۰۲۵/کردند-غار-ت-ایران-نفت-ای-خانواده>